

Konkurences ringā publiskais business pret privāto

<https://www.itiesibas.lv/raksti/aktualitates/aktualitates/konkurences-ringa-publiskais-business-pret-privato/14818>

Publisko personu iesaistīšanās komercdarbībā nereti uzņēmējam liek doties nevienlīdzīgā cīņā. Šīs cīņas noteikumus ietekmē dažāda veida priekšrocības, ko bauda publiskās personas vai to dibināti komersanti. Savukārt privātajiem komersantiem šādu priekšrocību nav. ZAB “SORAINEN” eksperti norāda uz dažām pazīmēm, kā atpazīt publisko personu, kas kropļo konkurenci, un tās negodīgo rīcību.

Subjekts – valsts vai pašvaldības kapitālsabiedrība vai iestāde (ērtības labad tālāk saukts par publisko komersantu).

Konkurences kropļošana (neizsmeļoši piemēri):

- tirgus dalībnieku diskriminācija, radot atšķirīgus konkurences apstākļus (piemēram, publiskais komersants uzsāk savu darbību tirgū, kurā darbojas pietiekošs skaits privāto tirgus dalībnieku; publiskais komersants savus pakalpojumus vai preces pārdod par cenām, kas nesedz izmaksas, ir pārmērīgi zemas vai citādi neatbilst tirgus cenu veidošanas principiem),
- priekšrocību radīšana publiskajam komersantam (t.i., publiskajam komersantam ir piešķirtas finansiāla, procesuāla vai regulatīva rakstura priekšrocības, kuras nav pieejamas privātajiem tirgus dalībniekiem, attiecīgi nostādot tos konkurences ziņā nelabvēlīgākā situācijā),
- darbības, kuru dēļ cits tirgus dalībnieks ir spiests atstāt kādu konkrēto tirgu vai tiek apgrūtināta potenciāla tirgus dalībnieka iekļūšana vai darbība tirgū (piemēram, publiskajam komersantam tiek piešķirtas ekskluzīvas tiesības darbībai tirgū).

Šī gada 28.martā Saeimā tika pieņemti grozījumi [Konkurences likumā](#), kas ļaus ierobežot publisko personu iesaisti komercdarbībā, nosakot aizliegumu ar savu darbību kavēt,

ierobežot vai deformēt konkurenci. "SORAINEN" eksperti apdomāt, vai jūsu business nesaskaras ar negodīgu konkurenci no publisko komersantu puses. Savas intereses tagad būs iespējams aizsargāt, vēršoties Konkurences padomē ar atbilstošu iesniegumu. Konkurences padomei likums paredz tiesības problēmu sākotnēji risināt pārrunu ceļā. Ja šādu risinājumu neizdodas rast, Konkurences padome būs tiesīga publiskajam komersantam piemērot naudas sodu līdz 3% no pēdējā finanšu gada neto apgrozījuma.

Publisko personu konkurences kropļojumi izriet no dažāda veida priekšrocībām, kas nav pieejamas privātajiem komersantiem. Daži Latvijas piemēri ilustrācijai:

- Konflikts starp Latvijas pašvaldībām un Lauku tūrisma asociāciju "Lauku ceļotājs". Konkurenci visnegatīvāk ietekmē tieši izmaksu veidošanās. Piemēram, lai izmaksātu darbiniekiem algas vai uzturētu kārtībā apkārtni, uzņēmējam līdzekļi ir jānopelna pašam, kamēr pašvaldības daļu savu tūrisma uzņēmuma izmaksu sedz no budžeta līdzekļiem.
- Pašvaldību rīcība, negatīvi ietekmējot konkurenci ūdens skaitītāju uzstādīšanas vai nomaiņas pakalpojumu tirgū, nodrošinot pašvaldību uzņēmumiem monopoltiesības sniegt iedzīvotājiem ūdens patēriņa skaitītāju uzstādīšanas un plombēšanas pakalpojumu.
- Rīgas pašvaldības mēģinājums iesaistīties pudelēs fasētā dzeramā ūdens ražošanas un izplatīšanas tirgū. Lai gan Latvijā pudelēs fasētā dzeramā ūdens tirgū ir pārstāvēts liels skaits ražotāju, Rīgas pašvaldības uzņēmums "Rīgas ūdens" izveidoja meitassabiedrību "Aqua Riga", paužot vēlmi iekarot vismaz 30% tirgus.
- Rīgas pašvaldības kapitālsabiedrībai "Rīgas GeoMetrs" ilglaicīgi bija piešķirtas ekskluzīvas tiesības Rīgā sniegt virkni pakalpojumu (t.sk. inženierkomunikāciju un transporta būvju ģeodēzisko pārbaudi u.c.), lai gan tos piedāvāja arī liels skaits privāto uzņēmumu. Konkurences padome konstatēja, ka ekskluzīvo pakalpojumu tirgos cenas bija līdz pat 50% augstākas kā šo pašu pakalpojumu cenas pārējā Latvijas teritorijā, kur tos sniedza privātie uzņēmumi.